

Dr. Ir. H. N. Kluyver: KATTEN EN VOGELS een brandend probleem

Liefhebbers van katten en liefhebbers van in het wild levende vogels hebben tegenstrijdige belangen: tussen hen bestaat sinds jaren het kattenprobleem. In Nederland staat, we mogen het met dankbaarheid constateren, de vogelbescherming op hoog peil. Er is een goede Vogelwet en een goede Jachtwet, terwijl aan deze wetten behoorlijk de hand wordt gehouden. De jacht en het weren van schade door beschermde vogels zijn goed geregeld en er komen vrijwel geen excessen voor. De vangst met netten is bijna geheel afgeschaft. Er zijn maatregelen getroffen tegen het verongelukken van vogels bij vuurtorens. Belangrijke broedplaatsen worden bewaakt en er zijn speciale vogelreservaten. Bovendien wordt er veel gedaan voor de verspreiding van de vogelbeschermingsgedachte.

Dit alles is zeer verheugend en kan ons alleen maar opwekken om hiermee voort te gaan en, waar nodig, de maatregelen te verbeteren en uit te breiden, nieuwe beschermingsmethoden in te voeren en steeds meer mensen enthousiast te maken voor dit mooie en nuttige werk, dat een erezaak is voor ieder volk, dat zich beschaafd wil noemen. Want de „eerbied voor wat leeft en groeit”, de erkenning van het feit dat ook andere wezens dan de mens recht hebben op een redelijke bestaansmogelijkheid, is een kwestie van beschaving. In dat licht moeten wij onze houding tegenover de natuur zien. Daar komt bij dat de schoonheid, de harmonie, het intieme karakter van de natuur voor ons een bron van genot en rijk beleven zijn, zodat wij alleen al daarom zouden moeten streven naar het in stand houden van „de natuur”. Maar voorop moet toch staan: eerbied voor al wat leeft.

De grote verscheidenheid van wezens, dierlijke en plantaardige, die samen „de natuur” vormen, leidt vanzelf tot bestudering van de onderlinge verhoudingen. Dan blijkt steeds duidelijker, dat al die verschillende wezens elkan- der op de een of andere manier nodig hebben. Om een eenvoudig voorbeeld

te noemen: een mees gebruikt een holte in een boom als nestruimte, voedt zich met de larven en eieren van insecten die onder de schors van takken huizen, dient zelf te eniger tijd misschien tot prooi van een sperwer of een ander roofdier. De boom, de insecten, de mees en de roofvogel vormen schakels, die min of meer in elkaar grijpen. Op deze wijze zijn talloze verbanden te leggen. Eén dier of plant kan niet bestaan zonder een groot aantal andere. Er is een sterke samenhang en geen enkel wezen kan in dit grote verband gemist worden. Men spreekt daarom van een zeker evenwicht in de natuur. Er zal dus, wanneer de natuur aan zichzelf wordt overgelaten, van iedere soort een bepaald aantal kunnen bestaan. Dit aantal is aan schommelingen onderhevig.

Wanneer wij in dit verband de vogelwereld bekijken, begrijpen wij dat er tamelijk veel vogels slachtoffers worden van roofdieren, zoals bunzings, vossen, marters; ook van eekhoorns, ratten en van roofvogels.

Het is wel even jammer om te zien, dat het *ringmusje*, dat wij geregeld in de tuin waarnemen, op een gegeven moment door een *sperwer* wordt gegrepen. Maar wij hebben ons hierbij neer te leggen: het is een natuurlijk verschijnsel en behoeft de vogelbeschermers niet te verontrusten.

Er is echter één punt, waarop de vogelbescherming in ons land veel te wensen laat. Een vraagstuk waarvan de oplossing niet door een groep enthousiaste vogelliefhebbers gegeven kan worden, maar alleen door verandering van inzicht van een veel groter aantal van onze landgenoten. Wij bedoelen het kattenvraagstuk.

Alle vogelliefhebbers en -kenners zijn het erover eens, dat een onevenredig groot aantal jonge en ook volwassen vogels wordt gedood door katten. Terwijl vele zangvogelsoorten, die steeds meer verdreven worden door ontginning, wegeaanleg en intensieve recreatie, een toevlucht zouden kunnen vinden in de parken en tuinen van vele villador-

pen in Nederland, is het voor de daar nestelende vogels maar al te vaak onmogelijk hun broedsel groot te brengen. Vroeg of laat worden de al of niet vlugge jongen (en vaak ook de voedende ouders) gegrepen door een kat. Natuurlijk is dit altijd zo geweest. Het katten-houden is zo oud als de mensheid en poesen hebben altijd op vogels gejaagd. Maar het kwaad is de laatste tientallen jaren zeer veel erger geworden: het gebied waar vogels ver van menselijke bewoning kunnen nestelen wordt steeds kleiner. Er is bijna geen hectare meer in ons land, waar niet een zwerfende kat van een naburige boerderij rondwaalt. Daartegenover is het aantal woningen enorm toegenomen. Niet alleen flatgebouwen waar de poesen meestal binnenshuis blijven, maar ook in de vorm van huizen-met-tuinen, bungalows, enz., die veelal in een voor vogels aantrekkelijk gebied worden gebouwd en daar nu het aantal rondzwerfende huisdieren sterk doen toenemen. In de villaparken langs de binnenduinrand, in 't Gooi, op de Utrechtse heuvelrug, langs de Veluwezoom en elders kan men het aantal katten veilig op 60 pct. van het aantal huizen schatten.

Een belangrijke factor is ook dat veel mensen die vroeger één poes hielden, er nu twee of drie hebben. Voor de vogels betekent dit een groot gevaar en ook een grote verontrusting. Het tweede is haast even erg als het eerste.

In voorjaar en voorzomer kan men vanaf zonsopgang en zelfs nog vroeger telkens alarmerende vogels horen en het houdt vaak urenlang aan. Nu is het zo, dat verreweg de meeste mensen (merkwaardigerwijs!) het vogelalarm niet eens horen, of in ieder geval het niet als zodanig onderkennen en er dus geen acht op slaan. Bovendien zullen de meeste mensen het niet zo erg vinden of er „eens een vogeltje” verontrust wordt. Dit verontrusten betekent echter de dood van vele jonge vogels, die van honger omkomen, omdat de ouders ze door de aanwezigheid van „poes” niet durven voeren.

Het is de aard van de poes om vogels te vangen en daar zou ook niets tegen zijn, wanneer het roofdier „kat” zelf

ook een werkelijk natuurlijk bestaan leidde. Maar de situatie is zó, dat een poes in huis verzorgd wordt, dikwijls volop te eten krijgt en dus nooit de honger dood zal sterven (wat in de natuur niet uitgesloten is) en dan voor amusement nog eens op vogels uitgaat.

In hun gedragingen vertonen katten een duidelijke tweeslachtigheid: binnenshuis zijn het aardige huisgenoten, die zich graag laten verzorgen en aanhalen, buitenshuis bezitten ze echter alle allures van een wild roofdier. Een gevolg is, dat eigenaars van katten — deels uit onwetendheid — geneigd zijn de schade, die hun dieren aanrichten, te bagatelliseren en dat zij dientengevolge menen, dat men de katten wel hun natuurlijke gang kan laten gaan.

Het ergste is, dat bijna alle jongen, dankzij de prima verzorging, groot worden. Dit zou in de natuur zeer beslist nooit het geval zijn. 't Enslotte zijn er inderdaad poesen, die zelden trachten een vogel te vangen. Maar alleen al de aanwezigheid van een poes, die rustig ergens onder een struik of om een boomtak ligt, is voldoende om de oudervogels urenlang van het nest te houden, wat in vele gevallen de dood der jongen veroorzaakt.

Nogmaals: het gaat hierbij niet om de duizenden vogels die gedood worden maar vooral om onze houding tegenover de natuur.

De mens heeft niet het recht om, door het in leven houden van een onevenredig groot aantal katten, op zo ingrijpende wijze het bestaan en de voortplanting van de vogels te beïnvloeden en zoveel onrust een te veroorzaken onder een groep dieren, die men aan de andere kan zo graag wil beschermen. Deze verstoring van het evenwicht is op geen enkele manier goed te praten. Hoe komen wij nu tot een oplossing?

In de eerste plaats natuurlijk door beperking van het aantal jonge katten. De „Nederlandsche Vereeniging tot Bescherming van Dieren” propageert reeds enige jaren, jonge katjes onmiddellijk na de geboorte „op te ruimen”. In sommige plaatsen heeft zij daarvoor zelfs een ophaaldienst. Wachten de mensen (die jonge katjes zo leuk vinden, of medelijden met de moederpoes

hebben, die haar jongen overigens toch straks zal moeten missen), tot de dieren een week of zes zijn, dan wordt de situatie moeilijker. Sommige afdelingsbesturen hebben n.l. bezwaar tegen het pijnloos doden van poesjes die reeds zo oud zijn.

In de meeste grote plaatsen heeft „Dierenbescherming” voorts poliklinieken, waar men poesen en katers kan laten „behandelen” tegen verminderd tarief. Het normale tarief voor het steriliseren van poesen of castreren van katers bedraagt n.l. resp. ongeveer f 25,— of f 2,50. Vooral voor poesen dus een vrij aanzienlijk bedrag, waarmee men zichzelf echter veel ongemak en gevoelsconflicten bespaart en bovendien een te sterke groei van de kattenstand remt. Maar de katten die er nu eenmaal zijn? Wanneer men er niet toe kan komen er enige op deskundige wijze „op te ruimen”, laat men dan in ieder geval de dieren 's nachts binnen houden. De vroege morgen is een periode van grote activiteit in de vogelwereld en er zou al veel gewonnen zijn, wanneer ze dan veilig waren. Maar dit is niet afdoende! Ook overdag vallen er veel slachtoffers. En nogmaals, de meeste mensen horen het niet, als de vogels in angst te keer gaan.

Het is een wel nagenoeg algemeen aanvaarde gewoonte om 's avonds katten uit te laten en er zich verder niet om te bekommeren waar zij heen gaan. Deze dieren zwerven door alle tuinen in de omgeving vrij rond en niemand vraagt zich af of de eigenaren van die tuinen daar wel op gesteld zijn.

Het is in de meeste bebouwde kommen niet toegestaan vee te houden om de overlast die hieruit voor omwonenden kan voortvloeien. Het zou onredelijk zijn ook het houden van katten geheel te verbieden. Maar het lijkt alleszins redelijk van de bezitters van katten te verlangen, dat zij maatregelen nemen om ergernis gevende en onsmakelijke overlast door hun katten te verhinderen.

Dit vereist, dat de eigenaar van de kat er voor zorgt, dat zijn dier niet de gelegenheid krijgt om (vooral 's nachts) er op uit te trekken.

Een oud wetsartikel, t.w. artikel 65

van de Veewet bepaalt: „Honden en katten, welke zich zonder toezicht bevinden op erven van derden mogen door of vanwege de gebruikers dier erven straffeloos worden gedood.”

Dit artikel geeft omwonenden de bevoegdheid zich te beschermen tegen schade en overlast, die buurmans katten soms veroorzaken.

Bovenal echter betekent het een aansporing voor de eigenaars van katten om goed op hun dieren te passen. De bevoegdheid tot doden, die de gebruiker van een erf hierdoor heeft, geldt immers alleen zolang het dier niet onder toezicht staat.

Een nieuwe wet, die dieren, dus ook katten en vogels beschermt tegen mishandelingen, is zojuist door de Tweede Kamer aangenomen en de vraag deed zich voor of het bovengenoemde artikel van de Veewet (waarin het eigenlijk niet op zijn plaats is), al of niet gewijzigd daarnaar moest worden overgebracht, dan wel diende te vervallen. Vele kattenliefhebbers menen, dat deze bepaling uit de tijd is, maar vogelliefhebbers en met hen allen, die van katten overlast ondervinden, vrezen dat afschaffing tot een ware kattenterreur zal leiden.

Het lijkt allerminst overbodig de kattenliefhebbers er op deze wijze voor te waarschuwen, dat iedere veronachtzaming van toezicht op hun geliefde dieren, risico voor deze dieren medebrengt. Een risico, dat overigens niet eens bijzonder groot is, want in de praktijk maakt men maar weinig gebruik van de bevoegdheid om op eigen erf buurmans poes te doden. Wie vindt dat geen onaangenaam karwei? En de soms aangevoerde bewering, dat het wetsartikel „kattemeppers” de vrije hand zou geven, gaat niet op, want het verleent niet de bevoegdheid om katten te lokken of te vangen of zich het dode lichaam toe te eigenen. Dit laatste dient de eigenaar van de kat ter beschikking te worden gesteld.

Wij betreuren het ten zeerste, dat een amendement van Mr. K. T. M. van Rijkevorsel, dat ten doel had het oude artikel 65 van de Veewet naar de Dierenbeschermingswet over te

(Slot op blz. 40 onderaan)

(Slot van blz. 39)

brengen, niet voldoende steun in de Tweede Kamer heeft gekregen.

Wel bleek de meerderheid van de Kamer op het standpunt te staan, dat eigenaars van katten er belang bij moeten hebben om hun dieren vrijheidsbeperkingen op te leggen en dat onder bepaalde omstandigheden de gebruiker van een erf het recht heeft, voor goed een einde te doen maken aan de overlast, die hij daar van een kat ondervindt. Doch daarvoor moet dan de hulp van de politie worden ingeroepen en gevreesd moet worden, dat deze hulp door ons overbelaste politieapparaat slechts zelden zal kunnen worden verleend.